

Stanislav Kohn, Základy teorie statistické metody. Praha 1929. Nakladem Státního úřadu Statistického. (*Станислав Конъ*, Основи на теорията на статистическия методъ. Прага 1929 г. Издание на държавното статистическо управление на Чехословашката република.) Стр. XVII+483. Цена 80 кѣ.

С. Конъ — единъ отъ най-издигналитѣ се ученици на покойния А. А. Чупровъ, а неговитѣ „Основи“ — плодъ на почти петнадесетъ годишна учена и преподавателска дейность: отначало въ икономическия факултетъ на Тифлиския политехнически институтъ, а после въ рускитѣ емигрантски висши учебни заведения — въ Парижъ и сега въ Прага („Руския юридически факултетъ“).

Работата на Кона още въ своя първоначаленъ видъ, като скромненъ литографиранъ курсъ отъ лекции (въ тифлиско студенско издание 1919 г.), се удостои съ най-ласкава оценка отъ А. А. Чупровъ (вижъ неговата рецензия въ „Nordisk Statistisk Tidsskrift“, 1922, Band I. N 1), а днесъ е приела форма, която може да удовлетвори и най-взискателния читателъ. Тя се отличава съ своята яснота, съразмѣрность между отдѣлнитѣ части и съ последователно прокараното въ цѣлия курсъ „стохастическо“ гледище на Чупрова, което разглежда статистическитѣ величини като повече или по-малко извратено отъ случая *отражение* на „априорнитѣ“ величини, които лежатъ въ тѣхната основа. Съответно на това гледище, книгата е раздѣлена на 2 части. Първата (стр. 11—123) е посветена на статистическото описание и се раздѣля на следнитѣ глави: I — основни понятия (статистическа маса, измѣняемостъ на признацитѣ); II — описание на маситѣ отъ гледище на качественитѣ признаци; III и IV — описание на маситѣ съ огледъ на количественитѣ признаци; V — *мърки за разсѣиването* (стандартно отклонение, вариационенъ коефициентъ и пр.); VI — индексни числа. Втората и главна часть на книгата е посветена на приложението на статистическия методъ за откриване на причиннитѣ зависимости (стр. 129—432) и се състои отъ следнитѣ глави: VII — непрекъснати и прекъснати каузални зависимости; понятието вѣроятность; VIII — вѣроятность при случай на многобройность на причини; IX—XI — законъ за голѣмитѣ числа; XII — устойчивость на статистическитѣ числа; XIII — стохастическа зависимость между качествени признаци; XIV — стохастическа зависимость между количествени признаци; XV — корелация между нѣколко признака; XVI — редове, измѣняващи се по време. Къмъ книгата е приложенъ поразителенъ по своята пълнота и обстоенъ прегледъ на литературата (на 36 страници) — най-доброто свидетелство за дълбоката начетеность на автора; по-нататкъ —

много полезенъ списъкъ на математическитѣ означения и символи и най-после отличенъ предметенъ показалецъ заедно съ показалецъ на авторитѣ.

Както може да се види вече отъ такъвъ единъ бѣгълъ прегледъ на съдържанието на книгата на Кона, последната се отнася къмъ онзи *подвидъ* на руската статистическа „доктрина“, която ние по-горе въ рецензията на книгата на Кауфмана означихме като *логическо-математическо направление*. Но не по-малко, въ смисълъ на приложение на математическия апаратъ, тя е и доста елементарна и безъ трудъ може да бѣде прочетена отъ всѣки, който още съвсемъ не е забравилъ своята гимназиална алгебра. Въ всѣки случай, математически тя е несравнено по-лека и по-достъпна, отколкото последното издание на Кауфмана, въ което участвуватъ, напр., автори като Романовски или Цинзерлингъ. Отъ друга страна, Конъ съвсемъ подробно и любовно се установява на философската страна на обосноваването на статистическия методъ, като следва въ това отношение старата руска традиция и особено примѣра на своя учителъ А. А. Чупровъ.

Може безъ колебание да се признае, че „Основенитѣ“ на Кона представляватъ забележителенъ трудъ, най-съвремененъ и най-съвършенно до сега изражение на своя „типъ“. Остава само да се пожелае, колкото е възможно по-скоро, да бждатъ преведени на по-достъпенъ за учения свѣтъ езикъ. Изглежда, че за това съществува известна надежда.

Въ заключение, нѣколко думи, така да се каже, *pro domo sua*. Авторътъ е направилъ голѣма честь на пишещия тия редове, като е изложилъ достатъчно подробно въ последната глава не само неговата полемика противъ метода за разлагане временнитѣ редове, предложенъ отъ проф. Персонъ, и така наречената Харвардска школа, но и разработения главно отъ него „методъ на разликитѣ“ (*variate-difference-method*). При все това, трѣбва да се констатира, че тѣзи възгледи сж изложени на мѣста не неправилно, но, въ всѣки случай, нѣкакъ „стилизувано“, т. е. полемически доста остро и затова като че ли въ преувеличенъ видъ (напр., отричане разлагането на редоветѣ). На отговорътъ на „критиката на моята критика“, разбира се, не е мѣстото въ настоящата рецензия. Ние съ г. Кона сме идвали вече до кръстосване на оржието и може би още ще го кръстосваме въ бждеще. Въ нѣщо нему се е отдавало да помръдне пишещия тия редове отъ първоначалната му позиция, въ нѣщо и последниятъ го е заставялъ да промѣни своето мнение, но, въ всѣки случай, това никакъ не прѣчи на тѣхното взаимно уважение.

О. Андерсонъ.